

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: NÁRAY MIHÁLY

HUNAN BELSŐ-KÍNA

TRADICIONALITÁS ÉS FUTURIZMUS

A Kínából érkező fantasztikus hírek hallatán gyakran felvetődhet a kétely: vajon a messziről jött ember tényleg azt mond-e, amit akar? Mi igaz az óriási gazdasági növekedésből, a futurisztikus mágnesvasutakból, na és persze a katasztrofális környezetpusztításból, valamint a még mindig diktatórikus hatalomgyakorlásból? Ahhoz, hogy erről képet kaphassunk, ideális terepként kínálkozik egy – a tengerparti Sanghaj vagy épp Peking és Hongkong csillogásától távol eső – belső tartomány, mondjuk, Hunan...

Peking felé repülve bőven van alkalmunk elmorfondírozni azon, hogy mit is várjunk az itthon sohasem hallott Hunan tartománytól. Gondolatainkból csak a másfél milliárdos ország fővárosához méltó méretű, ultramodern pekingi reptéren folytatott barangolás zökkenhet ki: vajon Mao C Tung messzi szülőhelye is hasonlóan fest-e, vagy ott még inkább a hagyományos kínai világ, a rizsföldeken szorgosan dolgozó parasztok képe fogad? A válasz, mint oly sokszor, valahol középúton található.

ALKONYAT CSANGSÁBAN. A látóhatárt a szmog és a szubtrópusi pára keveredése teszi fátyolosá, ha nem éppen az ormótlan, gomba módra szaporodó beton toronyházak zárják el a kilátást. A közmondásos kínai biciklitömeg már vagy két évtizede a múlté, a motorizáció meghódította a távol-keleti nagyhatalmat is, a végeláthatatlan autósorok Amerikát idézik

Csangsa – a jövő elkezdődött...

Tradicionalista várakozásainkra a tartományi főváros alaposan rácsáfol. A pályaudvarra érkezve a mi Keletinkhez szokott szemünkkel hitetlenkedve nézünk körül. Így festene egy soha nem hallott, vidéki kínai város vasútállomása? Az európai reptereket megszégyenítő beléptetőrendszer állja utunkat, jegyet pedig csak személyi igazolvány becsekkolása mellett válthatunk, hisz a kommunista Kínában elengedhetetlen nyilvántartani, hogy az állampolgárok éppen merre tartanak a kontinens méretű országban. Az információs pultnál a mágnesvasút után érdeklődve a készséges hölgy szabadkozni kezd, hogy sajnos ide az még nem jutott el, csak az egyszerű, 300 km/h-s gyorsvasutat választhatjuk.

Huszonkettedik emeleti ablakunkból lepillantva égis éró házak látványa tárul elénk. A horizontot felállványozott, naponta egy-egy emelettel gyarapodó épületek és a mellettük elmaradhatatlan daruk születtje tölti be. (Jobban mondvá tölténé, ha a hétmilliós város nem burkolózna sűrű szmogba. És mindez igen sok kínai város sajátossága, hiszen Csangsa valójában csak egy a kínai értelemben vett középvárosok közül... Persze 7 milliós, de teljesen ismeretlen.)

A magasból az utca szintjére ereszkedve pezsgő forratag fogad. A nagystílusú díszletek ellenére nyomasztó érzés kerít hatalmába a sok egyhangú, rohamtempóban épülő harminc-negyvenemeletes épület tövében. A külvárosban például segítőkész kísézőink – akik egy pillanatra sem hagyják magára

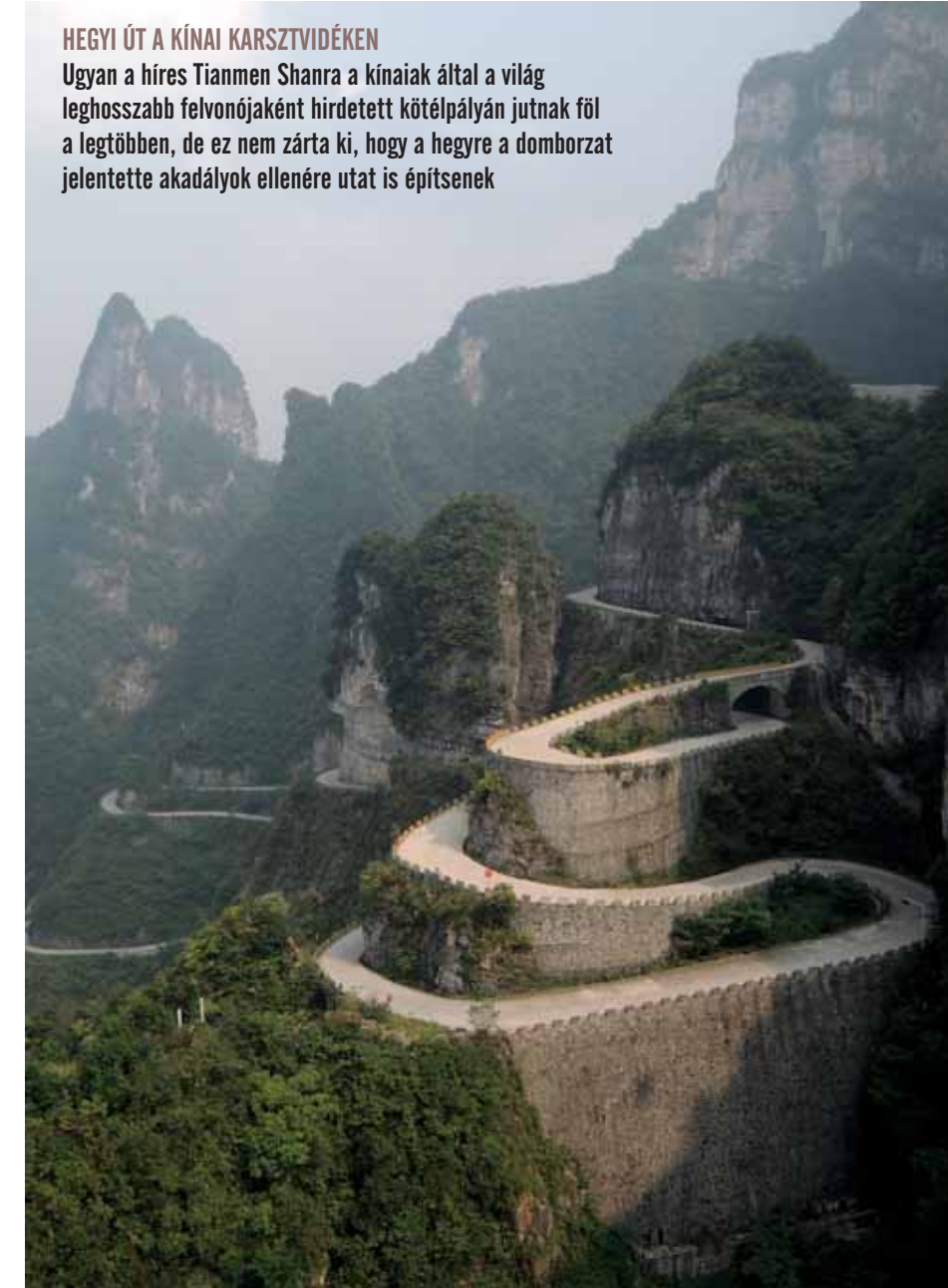
LADIKFLOTTA RINGATÓDZIK A TUO JIANG FOLYÓN, Fenghuang világörökségi óvárosában. Az évszázados díszletek között kínai turisták millióit kell évről évre elszállítaniuk pár száz méteres útjukon. Európaiak viszont csak elvétve akadnak – Kína belső területei még nem kerültek fel a nagy turistacélpontok közé (előző oldalpár)

a Nyugatról érkezett, hivatalos vendéget, nehogy olyat lásson, amit igazából nem kellene – éppen egy 1,7 millió ember számára lakhelyet teremtő városrész építkezéseinek kulisszái mögé engednek bepillantást. Kell pár perc, míg az eddig nagyra tartott európai léptékekből az ember átáll az itteniekre.

Az utcákról nagyrészt eltűntek a közmondásos kínai biciklik, helyette az amerikai nagyvárosokat idéző autóforgalom tölti ki a teret. Ennek ellenére a globális világ Csangsat még nem hódította meg teljesen, a helybeliek kissé csodálkozva mérik végig a messziről jött látogatót. Nyakba akaszthatós fesztiváligazolványunk pedig azonnal tekintélyt parancsol.

HEGYI ÚT A KÍNAI KARSZTVIDÉKEN

Ugyan a híres Tianmen Shanra a kínaiak által a világ leghosszabb felvonójaként hirdetett kötélpályán jutnak föl a legtöbben, de ez nem zárta ki, hogy a hegyre a domborzat jelentette akadályok ellenére utat is építsenek

Fenghuang – a múlt még tovább él...

A tartományi fővárost elhagyva gyorsan átalakul a látkép. A turisztikai fesztivál ötszáz vendégét szállító konvojban, a 27-es számú buszból körbenézve kezdenek teljesen eltűnni a latin betűk. A környező vidéken teraszos rizsföldek és apró falvacskák követik egymást. A felduzzasztott folyókon, amíg a szem ellát, sóderkotró hajók ringanak, hiszen az elképesztő iramú építőipar betonéhségét csak állandó, megfeszített kitermeléssel lehet kielégíteni. Az utak állapota kiváló, hiszen a kormány már régen eldöntötte, hogy elsőként az infrastruktúrát kell magas szinten kiépíteni, majd ezután, ennek segítségével kerülhetnek sorra az egyes gazdasági ágazatok. A fantasztikus méretű viaduktok, kanyargó, lehetetlen helyeken is átkelő hegyi serpentinek és alagutak magától értetődő természetességgel épülnek mindenfelé. Ennek ellenére a közlekedési kultúra még a balkáni utakon edződött európai utas számára is jócskán tartogat meglepetéseket, így hamar rájövünk, hogy elég egypárat dudálni (jó gyakran vagy szinte állandóan), és utána bármi elképzelhető. Bár, valljuk meg őszintén, ekkora népszerűség és zsúfoltság nem tűri a németes, tá-

volságtartó precizitást és tervezettséget, hanem az utolsó négyzetcentimétert is kihasználó, rendszeres meglepetéseket tartogató, ám rendkívül körültekintő vezetési stílust követel.

Az esti Fenghuang rakpartjára lépve lehangoló látvány fogad. A középkori település tengelyében végighaladó folyó mentén közvetlenül a vízből emelkednek ki a kivilágított épületek, amíg csak a szem ellát – az európai szemnek önkéntelenül is Velence jut róla eszébe.

A rakparton elképesztő a forgatag, zúg a kínai pop, kiáltoznak a mindent kínáló árusok, és mindent befed az út menti kifőzdékben készülő, beazonosíthatatlan ételek illata. A boltokban a kiszolgálópultos lányok gyakorta széles mosollyal hívnak közös fotóra, hiszen a fehér ember errefelé még mindig viszonylag ritka vendég, így van benne jócskán egzotikum...

Este el is feledkezünk róla, hogy Kína még ma is kommunista állam, pontosabban: sajátos konfuciusus diktatúra, csak később, a taxiba ülve, az utat fűrkésző Mao kis aranyozott mellszobra zökkent vissza a földre. Nappal azonban a város teljesen más arcát

AZ ÉJSZAKAI FENGHUANG

– vagy inkább Phoenix, ahogy az idegen nyelvű brosúrák hirdetik. A szemet gyönyörködtető, vízen visszatükröződő díszkivilágítás árasztotta nyugalommal szemben ott az éjszakai forgatag, a hangok és illatok kábító keveredése

(balra lent)

„MAO ELNÖKNEK VOLTAK HIBÁI, DE ERÉNYEI ÍGY IS TÚLSÚLYBAN VANNAK!”

– ahogy Teng Hsziao-ping megfogalmazta a hivatalos álláspontot Mao Ce-tunggal, Hunan tartomány leghíresebb szülöttjével kapcsolatban. Nem csoda hát, hogy bár állami kultusz nem övezi személyét, de alakja teljesen spontán módon mindenfelé felbukkan – legyen az akár egy taxi műszerfala, egy kis falusi kocsmá belseje, vagy éppen külföldieknek szóló szuvenírek tömege

Hunan tartomány székhelye, Csangsa a Mao-féle vörösök fellegvára volt. Mao Ce-tung pedig ebben a térségben, Zaoszanban született.

Részen pénzügyi takarékoságból, másrészt az élmény kedvéért reguláris vonatot választottam odaútra, ami 3 helyett 8 és fél óra alatt tette meg a Kanton–Csangsa-távot. Kanton főpályaudvarának hangulata elképesztő, harmadik világbeli élményt nyújt – ellentétben az ettől elkülönített steril, csillogó és üres, nagy sebességű vasút állomásától, ami úgy látszik, a kommunista Kínában elsősorban nem a nép boldogságát szolgálja. A plebs a kantoni rendes (rég) pályaudvaron zsúfolódott össze, ami élményben nagyjából egy szovjet vidéki állomás a köbön, megspékelve iszonyatos tömeggel és koszszal. A pályaudvarra bejutni csupán érvényes menetjeggyel és csak poggyásztvizsgálás után lehetséges, illetve külön – tömött – várótermek vannak az egyes vonatokhoz, ahová a tömeget hangosbeszélőkből ordibálók terelik, akik közben – az irányt mutatva – vörös zászlókat lobogtatnak. Mínta reptéren lennének, persze csillogás és kényelem nélkül, de iszonyatos zsúfoltságban, karámszerű csatornáknak vezetve. Elképesztő látni, ahogy a több száz, szabálytalanul nyüzsgő-bolygó ember az óriási váróteremben egyetlen hangosbeszélő utasítására egyszerre „flash mob”-szerűen felugrik a helyéről, és elindul a vonathoz – a peronok amúgy le vannak zárva, oda csak ilyenkor lehet kimenni. Ha nincs vonat, a peron teljesen üres.

A NAGY SZÜLÖTT

Nyilvánvaló, hogy itt – a centiméterestől a több méteresig – minden Mao-ról szól

Zaoszan

Azért vagyok itt, hogy kicsit jobban belelássak a kínai kommunizmus ideológiai bugyrainak mélyébe. Busszal jó másfél óra az út Csangsából. A város hangulatában olyan, mint egy szovjet rajonközpont – kínai sajátosságokkal. Ám Kínában számít a turista, itt még a hátizsákos is ember, akire figyelnek, akit segítenek.

A csangszai déli buszpályaudvaron a járatom keresve először szovjet élményeimre támaszkodom, de ez itt nem megy. A jegyet ugyanis nem a buszon kell megvenni, a helyszínen megállapodva az árban, hanem bent, a terminálban – ott megint csomagellenőrzés, kapuk, karámok és külön várótermek –, és csak utána lehet feljutni a buszra, miután húszan megnézték már a jegyem. A fedélzeten pedig a kalauznó mondja meg, pontosan hová kell ülni, függetlenül attól, hogy befér-e a lábam, vagy sem. Megérkezve Zaoszanba, nyomban áttessékelnek ahhoz a buszhoz, ami Mao szülőházához visz – mert ugye a külföldi (a fehér ember) csakis oda tarthat... Individualizmusnak itt helye nincs.

Persze a fehér emberrel sokszor elnézőbbek – az idegen nem tudhatja, melyek a szabályok, ráadásul van bennük egyfajta naiv jóhiszeműség, jóindulat is velünk szemben. A jegyemet például sosem nézték meg igazán tüzetesen, ellentétben a helyiekével, mert a külföldi biztos megvette azt rendesen. Bezzeg a szomszéd birodalomban! Oroszországban a külföldi eleve, elrendeltésszerűen gyanús: amerikai vagy német, akik mind romlást és pusztulást hoztak a történelem során a drága, szeretett Oroszország-Anyácska számára, és biztos, hogy ez (azaz én) is csak egy kém, vagy más fenevad vagyok. Másik példa: Kínában éppúgy, mint Oroszországban, kötelező a hatósági regisztráció. De míg Oroszországban ezzel gyakorlatilag terrorizálják és rettegésben tartják a külföldieket (állandó rendőrségi inzultálás), addig Kínában csak kötelezően praktikus dologként kezeli a hatalom. Megoldják ők, az idegen alig érez valamit ebből. Minden szálláson lefénymásolják az egész útlevelem, ez bőven elég, hogy megcsinálják rólam a jelentést a nagy dossziéba, nem kell ehhez más riogató. Amolyan nem kell félni, nem fog fájni érzés. Amikor az első szálláson pánikoltam, hogy semmiféle taloncsikot nem adtak a regisztrációról, amit a milíciának kell majd mutogatnom, néztek rám, és csak ennyit mondtak: „Take it easy” – mi lejelentettünk mindent a szerveknek, már benne vagy a Nagy Rendszerben, élvezd az ittlétet! Magyarra lefordítva: Kína ugyan már a spájzban van, de Grisa, a tizedes mégsem feltűnő, hisz valójában láthatatlan.

Mao szülőhelye

Először bevisznek egy nagy épületbe, ami egy hatalmas Mao-múzeum. A csarnokban azonnal egy kb. 3 méter magas, aranyozott Mao-szobor vár, amit beljebb még több portré és szobor követ. Életképek a Hosszú Meneteléstől egészen a Kulturális Forradalomig róla és feleségéről, Csiang Csingről, aki a Kulturális Forradalom idején már a háttérből irányította a szenilis vezetőt. Itt az az ikonikus fotó is, amikor Mao hetvensok évesen átúszta a Jangcét (amely Kína fő ütőere, szimbolikus folyója).

Továbbterelnek egy terembe, ahol sorba kell állni, és egy nagy Mao-szobor előtt háromszor tiszteletteljesen meghajolni. Itt már – ugyan elnézően – rám szólnak, hogy rövidnadrág van rajtam, és nem is engedik, hogy az első sorban hajolásszam (így bosszúból meg sem hajolok). Ezután egy következő teremben különböző, 3 és 4 számjegyű összegeket kell felajánlani a Kínai Kommunista Párt számára, s aki ezt megtagadja (velem együtt), azt eléggé hangos szavakkal il-

leti a nép (avagy az adminisztráció). A múzeum amúgy ingyenes. Ezután szuvenirshopok tömege következik, ahol különféle Mao-képek és -szobrok százait árulják.

Egy fiatal srác a szüleivel „zarándokolt” el a „szent helyre”. Megszólít angolul, majd együtt sétálunk a „Nagy Vezető” szülőházához. Utközben megnézzük az iskolát, ahol a kis Maóka tanult a többi gyerekkel, majd láthatjuk a rizsföldet, amit egykor a fiatal Mao művelt a saját, két pusztá kezével – ma már eléggé gazos, több tiszteletet is megadhatnának ennek a rizsföldnek... A család végig nagyon tisztelettudó, illedelmesen lefénymásolják velem a különböző stációk előtt. Egészen a „Nagy Vezető” szüleinek sírjáiig megyünk.

Az emlékhelyről együtt buszozunk vissza Zaoszanba, ahonnan a menetrend szerinti járatok indulnak Csangsába. Itt némileg individualista módon meg akarom tekinteni Zaoszant, a kínai vidéki kisvárost is, önállóan. Ez némi zavart kelt a buszállomáson, ugyanis ott úgy értékelik a helyzetet, hogy a nagy fehér ember eltűnt, ezért az egész menetrend szerinti busz (ami amúgy óránként jár) teljes utasközönsséggel együtt engem vár vagy fél órát. Amikor kényelmesen visszaté-

rek a közelbe, az utcán már messzire elém jönnek, és a buszhoz, majd a buszra tessékelnek – nem durván, de határozott kedvességgel, hogy tessék, ez fog téged visszavinni Csangsába. Persze mindez leginkább aggodalom a részükről, nehogy elvessem a hatalmas országban.

SZÖVEG: KARÁCSONYI DÁVID

